

Jiří David MILÝ JIŘÍ

Kunsthistorik, teoretik, kurátor, a dovolím si říct též přítel, Jiří Ševčík byl a zůstane spolu se svou ženou Janou zásadní personou našeho novodobého umění. A to i přes všechny protiklady, které s sebou výrazní, neopakovatelní jedinci nutně přinášejí.

Jiří, stálo to za to a mělo to i přes veškerou marňost svůj smysl!

Tak tedy, milý Jiří, díky za mnohé, za ty úžasné roky, kdy jste se s Janou poprvé propojili na neoficiálních *Konfrontacích* s naší nastupující generací výtvarníků. Bylo to pro nás, studenty vysokých škol, kteří tyto výstavy od půle osmdesátých let po sklepech a dvorech pořádali, nečekané a o to více motivující.

Díky za ony chvíle v našich často názorově ostře polemických, přesto pokaždé empaticky smílených diskusích. Díky za setkávání při vzniku dnes legendární, byť již zaniklé privátní galerie MXM – magického místa, křižovatky současného umění, kde se v devadesátých letech prolínalo mnoho zásadních umělců.

Díky za to, jak se vám vedlo, aspoň po určitý čas, „vyvážet“ výrazné umělecké osobnosti za hranice, a to ne někam za roh pařížských, hamburských a vídeňských „holičů“, ale do respektovaných uměleckých center těchto měst. Nikomu jinému se to pak bohužel už tak nedařilo, a to ani institucím, které to mají v popisu práce. Díky ale i za podstatné formování AVU po roce 1989.

Jiří, nejde se nezmínit, že s vašimi názory na vývoj našeho umění, ovlivněnými postmoderními východisky, mnozí často tvrdě nesouhlasili. Nikdo z nás není prorokem, a i omyly se počítají. Pravda také ale je, že vám oběma někdy mechanicky, stereotypně přisuzovali věci, za které jste nemohli. Ano, chyběl tu vůči vám stejně erudovaný, stejně silný a stejně nebojácný protihlas. To však jistě nebyla vaše chyba. Už příliš dlouho u nás postrádáme podobné osobnosti a místo toho se dosazují na stěžejní místa nevýrazné bytosti, zbyteční „pracovníci kultury“.

Takže Jiří, stálo to za to a mělo to i přes veškerou marňost svůj smysl! Patříš už dějinám, přestože se s oblibou ideologicky mažou, manipulují a někdy i kradou.

Jsem si jistý, že by ses vůči této mé poslední poznámce o svém neoddiskutovatelném vřazení se do paměti našeho umění vehementně ohradil, že by ses mi vysmál, stejně jako mému přesvědčení, že tu za pár let jistě vznikne Cena Jany a Jiřího Ševčíkových.

Jiří Ševčík zemřel 2. dubna ve svých dvaasmdesáti letech.

Autor textu Jiří David je vizuální umělec, člen někdejší skupiny Tvrdohlaví.

výběr salonu, knihy

Max Brod: Touha
Výbor z básnického díla
knihu vybral Jakub Šofar

Brod jako znalec, vykladač a ochránce Kafkova díla... Jako kdyby to, že Max Brod, pražský židovský německy píšící autor, nesplnil Kafkovu závěť a nezlikvidoval jeho dílo, bylo „potrestáno“ obecnou nevědomostí o něm jako o spisovateli, esejistovi, překladateli, propagátorovi české literatury (Haškovu světovost prorokoval už v roce 1923), skladateli a později v Izraeli i dramatikovi a kritikovi. A také básníkovi, který v letech 1907 až 1966 vydal pět sbírek. Dvojazyčný výběr z jeho poezie, dnes výrazovými prostředky možná už téměř starožitné, rozdělila překladatelka do šesti tematických okruhů. Ale i zde je Kafka přítomen: *A též jsme věděli, velice opálení, / že tíha příchůdní nás nelůstně změní, / že zase zblátníme (Luganské jezero, věnováno Franzi Kafkovi).*

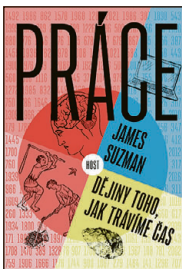
Přeložila Zlata Kufnerová. (Prostor)

James Suzman: Práce
Dějiny toho, jak trávimé čas
knihu vybral Jakub Šofar

James Suzman je antropolog, odborník na původní obyvatele jihu Afriky. To je docela důležitá informace k vysvětlení toho, co vlastně ve své knize popisuje, že se jenom nepřipojuje k dalšímu přeorávání stovek a tisícovek textů, které kdy byly o „práci“ napsány, že přichází se stále spíše neobvyklou antropologickou, „člověčí“ perspektivou. Suzman vychází z rozporu, kdy je na jedné straně život většiny z nás těsně spojen s prací (definuje nás, uspokojuje, máme ji „v genech“). A na straně druhé hospodářský růst přestává na obvyklé lidské práci záviset, protože o slovo se hlásí automatizace. Přitom značná část myslitelů si ještě v nedávné historii představovala budoucí automatizaci jako neproblematickou cestu do pozemského ráje; tak snadné to ale nebude.

Přeložil Jan Prokeš. (Host)

Rozhovor s politoložkou Mílou O'Sullivan Putin a toxická maskulinita

Tereza Butková

„Věřím, že na Ukrajině bude pokračovat emancipační trend a prozápadní směřování. Dopady války na společnost jsou obrovské a genderově specifické a už teď je třeba o nich mluvit a připravovat obnovu země po válce i ze strany Česka a EU,“ říká politoložka **Míla O'Sullivan**, působící v Ústavu mezinárodních vztahů.

ISI V médiích dnes vidíme ukrajinské ženy zejména jako oběti, buď skryté v bunkrech a domovech, nebo jako uprchlice s dětmi na hranicích. Jak moc je to přesný obrázek?

Mezinárodní i domácí reakce v drtivé většině podtrhují tradiční obraz války, kdy muži velí, vyjednávají a válčí – a pasivní ženy v „bezpečí“ plní svou pečovatelskou roli. To ale neodpovídá realitě a brání nám to pochopit, jak moc je válka genderovaná. V důsledku se pak přehlíží ženské hlasy a ženám se upírá účast ve vyjednávání a rozhodování.

ISI Jak ženy do probíhajícího konfliktu zasahují? A co zaznívá z jejich výpovědí?

Velmi často zaznívá to, že mír bude, až Ukrajina zvítězí. Jde jim o jejich životy, svobodu, existenci, o to, aby Ukrajina nezmizela z mapy. Tento narativ byl přítomný už během osmiletého konfliktu na východě země. Velmi vypovídající jsou potom reakce ukrajinských feministek, které oponují мировým výzám feministek západních, a naopak vyzývají k vojenskému odporu jako jediné možnosti, jak se postavit ruské agresi. Což vysvětluje i to obrovské odhodlání.

Ženy jsou nepřetržitě zapojeny v přední linii války coby zdravotnice, novinářky nebo dobrovolnice. Občanská společnost a úřady přeměrovaly svou činnost, a statisíce žen tak dnem i nocí distribuují pomoc, pomáhají evakovaným a těm nejvíce ohroženým a znevýhodněným. Je pozitivní, že to ve svých výrociích nezřídka reflektuje i ukrajinský prezident Zelenskyj.

Nesmírně důležité jsou také aktivity žen směrem do zahraničí – vidíme online fundraising na neprůstředné vesty, výzvy političek a aktivistek k tlaku na Rusko, nebo aby se začalo řešit sexuální násilí související s válkou.

ISI Existuje na Ukrajině podpora pro ženy, které přežily znásilnění vojáky? Je dnes specifická zátěž, která během války na ženy dopadá, pro ukrajinskou společnost vůbec téma?

Sexuální násilí související s konfliktem se objevuje už od roku 2014 na východě země a týká se žen a dívek, ale i mužů a chlapců. Stejně tak se v důsledku tohoto konfliktu i pandemie koronaviru dramaticky rozšířilo genderově podmíněné násilí: setkává se s ním až 75 procent Ukrajinek. Sexuální násilí ale bylo dlouho ponecháváno bez trestu, protože to ukrajinská vláda neuměla řešit, neměla legislativu, nesbírala systematicky data a zaspali v tom i její zahraniční partneři jako poradní mise EU.

Ač OSN a mezinárodní právo už dávno uznaly sexuální násilí související s konfliktem jako válečný zločin a zločin proti lidskosti, v realitě války na Ukrajině se tato podpora rozpadá. Ruští vojáci se stejně jako v minulých konfliktech dopouštějí systematického sexuálního násilí na ženách i dě-

Foto PRÁVO – Milan Malíček

tech. Ukrajinské úřady a feministky se snaží tyto zločiny dokumentovat, aby mohly být použity při soudních stíháních a přeživším se dostalo spravedlnosti. První obžaloby už byly vzneseny.

ISI Před několika měsíci proběhla médií zpráva, že určité skupiny vojáků v ukrajinské armádě měly na přehlídce nosit boty na podpatku místo vojenských kanad. Jde o bezvýznamný výstřelek, nebo kauza odráží širší přístup armády k ženám?

Při této zmínce se mi vybavuje komentář jedné generálky z NATO, která mi popisovala hyperfeminizitu ukrajinských žen, a jak se občas zdá být v rozporu s emancipačními snahami.

Ženy jsou nepřetržitě zapojeny v přední linii války coby zdravotnice, novinářky nebo dobrovolnice

Obecně je na Ukrajině snaha armádu ženami „zkráslit“, a podpořit tím v době konfliktu její důležitost pro celou společnost. Je to vidět i na působivých fotkách vojáků v kampani *Neviditelný batalion*, která pomohla otevřít ukrajinskou armádu ženám. Zároveň teď silně zaznívá oslava armády a heroizace mužů i žen.

Příklad bot na podpatku současně ukazuje, že ženy armádu nemění, ale přizpůsobují se jejímu maskulinnímu nastavení, přičemž se po nich zároveň žádá, aby zůstaly ženami. Dalším příkladem tohoto střetu identit je video zveřejněné na Mezinárodní den žen, kde šest ukrajinských bojovnic nejdříve odkáže ke své mateřské roli a poté vzkazuje Rusku, že „na každém centimetru ukrajinské země nepřítel zničí a za každé dítě, ženu a starce a rozbité domy je zastřelí jako vztekly psy“.

ISI Jinde jste zmínila, že v důsledku prozápadních reforem a vládních škrtů došlo na Ukrajině k omezení feminizovaných oborů, typicky v sociální oblasti a školství. V jaké pozici tedy tamní ženy byly, když válka začala?

Reformy probíhaly v době pokračujícího konfliktu na východě země, tedy v době, kdy velkou část rozpočtu spolklá armáda. Naopak škrtů probíhaly v tradičně femini-

zovaných oborech a sociální oblasti, které jsou pro mužské vlády méně podstatné. S posilováním výdajů na obranu ostatně lze podobná opatření očekávat i u nás.

Navíc současná invaze začala hned po dvou letech pandemie, která prohloubila nerovnosti a dopadla disproportně na ženy celosvětově. Ukrajinu nevyjímaje. Dál se tak prohlubují existující strukturální nerovnosti a už teď první posouzení dopadů ukazují, že ženy ztrácejí živobytí a příjem. Samozřejmě ale také vidíme ženy jako důležité aktérky a je klíčové, aby tento emancipační trend pokračoval a ženy byly součástí míru.

ISI Jak se na aktuální situaci podepisuje dlouhodobá podprezentace žen v ukrajinské politice? A ovlivnily jejich zastoupení nějak západní iniciativy a programy?

Důraz na genderovou rovnost je určitě nedílnou součástí identity nové Ukrajiny – už od *majdanu* vidíme jasné emancipační tendence s podporou západních zemí a institucí. Mezinárodní organizace mají vliv i finance a jejich role v řešení korupce, prosazování reformu a genderových témat je na Ukrajině stěžejní. To mi potvrdily samy ukrajinské feministky.

Zastoupení žen v politice je určitě nedílnou součástí identity nové Ukrajiny – už od *majdanu* vidíme jasné emancipační tendence s podporou západních zemí a institucí. Mezinárodní organizace mají vliv i finance a jejich role v řešení korupce, prosazování reformu a genderových témat je na Ukrajině stěžejní. To mi potvrdily samy ukrajinské feministky.

ISI Jak je to s často zmiňovanou agendou OSN Women, Peace and Security, tedy Ženy, mír a bezpečnost?

Agendu *WPS* na Ukrajině aktivně prosazují NATO, Kanada nebo Švédsko skrze feministickou zahraniční politiku, a to především v bezpečnostním sektoru, kde se podařilo zvýšit počet žen nebo školit policii v řešení domácího násilí. Od začátku války ale tahle aktivita utichla a téměř vše se přepnul do režimu „tvrdé“ bezpečnosti. Přitom právě teď je urgentní potřeba zaměřit se na aktérství žen i jejich ochranu před násilím a nevyčleňovat je z rozhodování.

Podle mě je reakce nedostatečná. Zatímco probíhá opatrné mo-

nitorování ze strany OBSE a OSN, Rusko páchá brutální agresi a zločiny proti lidskosti včetně těch genderově podmíněných. Ani na unijní půdě není bezpečí, protože tu na Ukrajině čekají gangy obchodníků s lidmi. Přitom už na začátku února varovaly ženské organizace, že je potřeba se v tomto směru zaměřit na západní hranice Ukrajiny, kudy dnes vede hlavní uprchlická trasa.

ISI Jakou roli hraje v politice Vladimíra Putina antifeminismus?

Antifeminismus je úzce propojený s Putinovým autoritářstvím i jeho geopolitickými cíli. Z jeho proslovu těsně před invazí lze vyčíst, že se snaží vytvořit tradiční ruský svět jako protiklad Západu, jehož hodnoty považuje za nemorální. Emancipační tendence na Ukrajině jsou tak pro něj hrozbou.

Ruská agrese je projevem Putinovy toxické maskulinity, která ho drží u moci a vtiskla se i do fungování ruského státu. Promítá se teď též do úmyslných útoků na civilní cíle včetně těch spojených tradičně se ženami, jako jsou obytné domy, školky nebo porodnice, i do vraždění civilistů a systematického sexuálního násilí, které mají genocidní rysy. Ukazuje se, jak nebezpečná toxická maskulinita je a kam až může zajít.

To by mělo být varováním i pro některé zdejší politiky a zájmové skupiny pod vlivem nadnárodního antigenderového hnutí, které je mimo jiné financováno ruskými oligarchy a ovlivňováno ruskými dezinformačními operacemi.

ISI Co to všechno může znamenat pro ukrajinské ženy?

Věřím, že na Ukrajině bude pokračovat emancipační trend a prozápadní směřování. Dopady války na společnost jsou obrovské a genderově specifické a už teď je třeba o nich mluvit a připravovat obnovu země po válce i ze strany Česka a EU.

Z feministického pohledu oficiální složení zbraní neznamená konec násilí, ale naopak nárůst násilí genderově podmíněného: projevují se psychická traumata i socioekonomické nejistoty. Tady je opět nutné apelovat na zviditelnění a zahrnutí ženských hlasů, podporu lokálního i mezinárodního aktivismu se znalostí situace na místě, ale také na vymezení se vůči antifeministické politice. Důležité je též řešit genderové dopady války tady u nás a ptát se, co můžeme udělat lépe například v migrační politice, regulaci sexuální práce nebo oblasti dezinformací.